

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2026. № 4.

ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.124>

УДК 332.62:339.9

І. А. Островський,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7444-2560>

Г. В. Стадник,

к. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії та міжнародної економіки, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7828-3045>

А. О. Москвіна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-8391-7647>

МЕГАРЕГІОНАЛЬНІ ТОРГОВЕЛЬНІ УГОДИ ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ

I. Ostrovskyi,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Economic theory and international Economics,*

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

G. Stadnyk,

*PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Economic theory
and international Economics,*

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

A. Moskvina,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Economic theory and international Economics,*

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

EU MEGA-REGIONAL TRADE AGREEMENTS: PROSPECTS AND CONTRADICTIONS FOR UKRAINE

У статті розглянуто теоретичні аспекти сучасного розвитку мегарегіонального торговельного співробітництва Європейського Союзу. Підкреслено, що для України стратегічне залучення до європейських мегарегіональних структур пропонує шлях до повоєнного відновлення, економічної модернізації та безпеки, але водночас створює нові виклики, проблеми та суперечності. Воєнні дії прискорили мегарегіональну переорієнтацію України, спровокувавши «вимушену регіоналізацію» українських торгових і виробничих мереж. Визначено мегарегіональні тренди сучасної деглобалізації. Підкреслено посилення геополітичних факторів і френдшорингу у формуванні мегарегіональних торговельних угод. Досліджено особливості дії ефектів створення та відхилення торгівлі для мегарегіональних об'єднань. Відзначено провідну роль ЄС у просуванні мегарегіональних угод. Виділено проблемні аспекти та прогнозовано

майбутні траєкторії та стратегічні наслідки прогресуючого мегарегіоналізму.

The article examines the theoretical aspects of the modern development of mega-regional trade cooperation. The purpose of the article is to study the contradictory unity of the constituent elements of mega-regional cooperation of the European Union in the conditions of modern decentralization. The main research methods were analysis, synthesis, systematic approach. For Ukraine, strategic involvement in European mega-regional structures offers a path to post-war recovery, economic modernization and security. The hostilities accelerated the mega-regional reorientation of Ukraine, provoking the «forced regionalization» of Ukrainian trade and production networks. Megaregional trends of modern deglobalization have been determined. The strengthening of geopolitical factors and friendshoring in the formation of mega-regional trade agreements is emphasized. Modern mega-regional agreements are characterized by deep economic integration, a high level of standardization, and regulatory convergence. Peculiarities of the effects of trade creation and deviation for mega-regional associations were studied. Both effects often manifest themselves simultaneously, and the assessment of the economic feasibility of integration depends on which one dominates. If the trade creation effect is greater than the deviation effect, then integration increases well-being. When the members of the agreement are relatively small or less efficient producers, there is a risk of deflection of trade. The leading role of the EU in promoting mega-regional agreements was noted. The EU has deep and multidimensional trade and economic relations with several regional blocs and large countries that share the values of sustainable development and a multilateral approach. Problematic aspects are highlighted and future trajectories and strategic consequences of progressive mega-regionalism are predicted. The success of mega-regional initiatives depends to a large extent on institutional coherence. Mega-regional agreements generate winners and losers, making internal ratification and implementation difficult. Distributive

effects fuel political resistance that can undermine the cohesion of a megaregion, especially during periods of economic stress.

Ключові слова: *повоєнне відновлення, деглобалізація, мегарегіональні торговельні угоди, ефект створення торгівлі, ефект відхилення торгівлі.*

Keywords: *post-war recovery, deglobalization, mega-regional trade agreements, trade creation effect, trade deflection effect.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Інтеграція економіки України в сучасне світове господарство має враховувати принципові зрушення, що притаманні міжнародному економічному розвитку. Сучасний глобальний економічний ландшафт характеризується співіснуванням тенденцій деглобалізації та нових рамок мегарегіональної співпраці. Цей аналіз розглядає мегарегіональну співпрацю як адаптивну відповідь на тиск деглобалізації, спираючись на теорії міжнародної економіки та емпіричні докази з нових рамок співпраці.

За умов реорганізації глобальних ланцюжків вартості у регіональні блоки мегарегіональні угоди створюють інституційні рамки, які зберігають економічну інтеграцію, одночасно вирішуючи проблеми суверенітету, посилені тенденціями деглобалізації. Мегарегіональна співпраця означає ініціативи економічної інтеграції, які охоплюють кілька традиційних регіонів і передбачають глибоку регуляторну гармонізацію, що виходить за межі звичайних торгових угод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретична основа зазначеної співпраці інтегрує концепцію Р. Болдуїна [1] про «друге розпакування» з «парадоксом глобалізації» Д. Родріка [2], припускаючи, що мегарегіоналізм є стратегічним компромісом між гіперглобалізацією та повною економічною фрагментацією. П. Петрі та М. Пламмер

проаналізували формування азійських мегарегіональних блоків, зокрема RCEP та CPTPP [3].

Досвід, особливості та перспективи взаємодії України з регіональними та міжрегіональними мегаоб'єднаннями досліджували Д. Гавриленко, Г. Широкий, Н. Дейнеко, О. Куш, М. Савченко, Г. Кулявець, О. Квасницька та інші вчені [4–7].

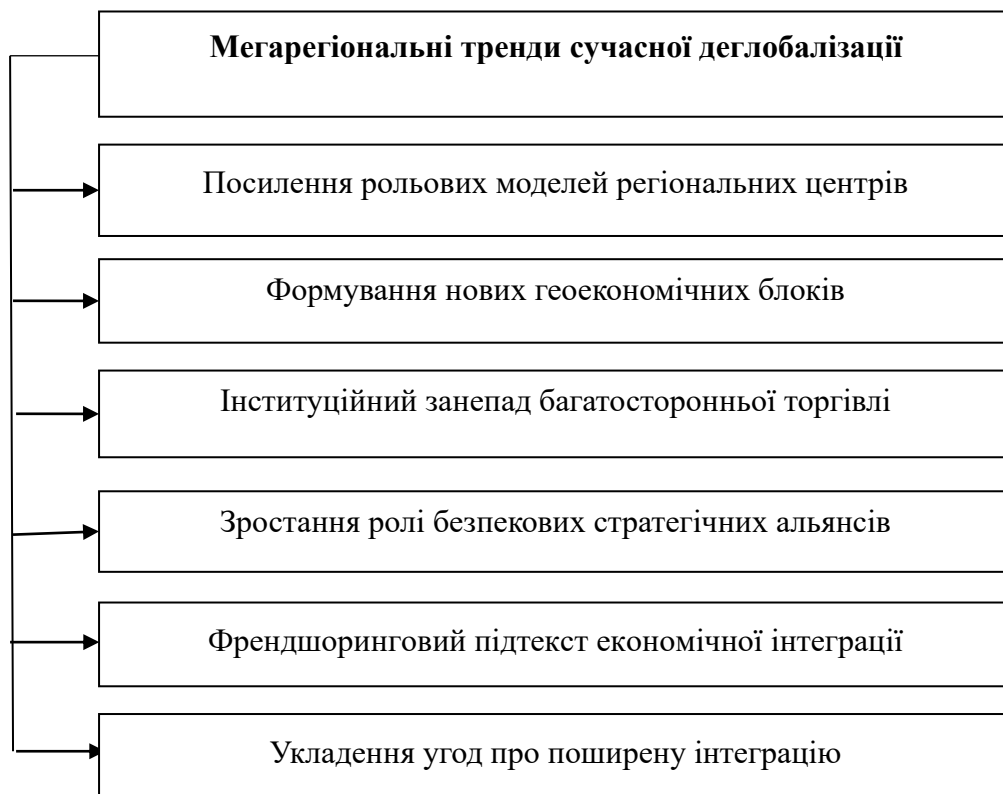
Але значна кількість наукових публікацій із зазначених питань потребує подальшого змістовного розгляду і узагальнення. Традиційно реаліям практичного застосування має передувати теоретичне обґрунтування. Особливий акцент треба зробити на сучасну специфіку досвіду Євросоюзу з поширення мегарегіональних зв'язків.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження суперечливої єдності складових елементів мегарегіонального співробітництва в умовах сучасної деглобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відступ від гіперглобалізації та процеси деглобалізації актуалізувалися через геополітичну напруженість, а проблеми стійкості та конфлікти розподілу зробили всеосяжні багатосторонні угоди все більш недосяжними.

Саме процеси деглобалізації призвели до зміщення акценту з глобальних структур на мегарегіональні. Ключові тенденції зазначених зрушень узагальнено на рисунку 1.

Мегарегіональні торговельні угоди (МРТУ) стали ключовим елементом міжнародної торговельної системи в ХХІ столітті, відображаючи як глобальні зміни в економічній архітектурі, так і реакцію провідних світових економік на нові виклики. У доповіді Всесвітнього економічного форуму 2014 р вони визначаються як «глибокі інтеграційні партнерства між країнами або регіонами, що мають велику вагу в міжнародній торгівлі та прямих іноземних інвестиціях, в яких два або більше учасників знаходяться в переважній лідерській позиції або виступають в якості хабів у глобальних ланцюжках вартості [8].

Джерело: сформовано на основі [1, 2, 3, 9]

Рис. 1. Мегарегіональні акценти сучасної деглобалізації

Крім доступу до ринків, акцент у такій інтеграції зроблено на досягненні регуляторної сумісності та зведенні правил, спрямованих на згладжування відмінностей в інвестиційному та підприємницькому кліматі.

Політичний фактор і френдшоринг сьогодні відіграють визначальну роль у формуванні МРТУ. Дружелюбність країн і схожість політичних режимів стають запорукою успішної інтеграції, особливо в умовах наростаючої геополітичної напруженості. Політична сумісність полегшує процес узгодження регуляторних норм і стандартів, що є одним з ключових аспектів глибоких торговельних угод.

Разом з тим вигоди міжнародної спеціалізації та поділу праці залишаються основним драйвером торговельної інтеграції. Глобальні ланцюжки створення вартості, які стали основою сучасної світової економіки, вимагають подальшої мінімізації бар'єрів. Мегарегіональні угоди створюють

сприятливі умови для такого роду спеціалізації, спрощуючи доступ до ринків і знижуючи трансакційні витрати.

Крім того, загроза бар'єрів преференцій, обумовлених наявністю більш дрібних регіональних угод, стимулює країни до інтеграції на випередження. Для провідних економік критично важливо не залишитися за межами нових економічних блоків і уникнути негативного впливу від ексклюзивних торговельних режимів.

У цьому контексті формування МРТУ розглядається як стратегічний крок щодо попередження створення таких бар'єрів і збереження доступу до ключових світових ринків. Серед особливостей формування МРТС слід виділити конкуренцію мегарегіональних блоків за потенційних учасників. Так, при прийнятті кожної угоди її ініціатори намагаються залучити якомога більше країн для збільшення своєї економічної ваги та посилення впливу в міжнародній торгівлі.

Іншою важливою особливістю є об'єднання ринків і економік, що значно різняться за масштабом і рівнем розвитку. МРТУ включають як розвинені, так і країни, що розвиваються, що вимагає особливого підходу до розробки умов угод. У таких ситуаціях неминуче виникає необхідність в інклюзивному підході, який дозволяє згладжувати нерівність через спеціальні вилучення і перехідні періоди для менш розвинених економік. Цей захід спрямований на мінімізацію потенційних негативних наслідків для країн з низьким рівнем розвитку, забезпечуючи більш справедливий розподіл вигод від інтеграції.

Сучасна мегарегіональна співпраця принципово відрізняється від традиційної регіональної інтеграції. Класичні мегарегіональні блоки виникають як проміжні рішення між глобальною інтеграцією та національною ізоляцією.

Сучасні мегарегіональні угоди мають характерні особливості:

- глибока економічна інтеграція; наприклад, RСЕР (Всеосяжне регіональне економічне партнерство) охоплює понад 30 % світового ВВП, 2,2

млрд населення і встановлює уніфіковані правила походження для 15 азійських економік і створення регіональних суперланцюжків доданої вартості [6];

- високий рівень стандартизації; наприклад, СРТРР акцентує увагу на жорстких правилах інтелектуальної власності та вимоги до екологічних та трудових стандартів;

- регуляторна конвергенція: Угода про економічне партнерство між ЄС та Японією створює взаємне визнання стандартів і процедур сертифікації.

Вплив мегарегіоналізму на добробут в умовах деглобалізації залишається спірним. Згідно з класичною теорією Дж. Вайнера, ключовими наслідками інтеграції є ефект створення торгівлі та ефект відхилення торгівлі. Їх аналіз має фундаментальне значення для оцінки доцільності вступу до інтеграційних об'єднань, зокрема, мегарегіональних.

Обидва ефекти часто проявляються одночасно, і оцінка економічної доцільності інтеграції залежить від того, який із них домінує. Якщо ефект створення торгівлі більше ефекту відхилення, то інтеграція підвищує добробут.

Ефект створення торгівлі домінує, коли:

- висока різниця у витратах серед членів блоку;
- ринок є великим та диверсифікованим;
- торгівельні бар'єри для третіх країн залишаються помірними;
- країни втягуються у спільні ланцюги створення вартості.

Коли ж члени угоди є відносно малими або менш ефективними виробниками, виникає ризик відхилення торгівлі.

Узагальнюючи статистичні дані, можна згрупувати та подати зазначені ефекти для провідних мегарегіональних блоків (табл. 1).

Таблиця 1. Вплив інтеграції на торговельні ефекти в різних мегарегіонах

Інтеграційне угруповання	Домінуючий ефект	Причини
RCEP	Створення торгівлі (середній рівень)	Інтегровані ланцюги вартості, низькі виробничі витрати
CPTPP	Створення торгівлі	Якісні правила торгівлі, мінімізація нетарифних бар'єрів
AfCFTA	Часткове відхилення	Різний рівень розвитку економік

Джерело: сформовано на основі [8–10]

Загальна результативність інтеграції залежить від балансу між цими ефектами та від глибини інтеграційних угод. Сучасні мегарегіональні блоки демонструють, що за умов розгорнутих правил торгівлі, високої конкуренції та значної ринкової диверсифікації інтеграція переважно забезпечує позитивні результати. Саме тому країни прагнуть не лише до усунення тарифних бар'єрів, але й до комплексної гармонізації стандартів та регуляторних процедур.

Досвід нашої країни щодо функціонування Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі з Європейським Союзом також був суперечливим: з одного боку, було забезпечено значне створення торгівлі з членами ЄС, з іншого боку, були втрачені експортно-імпортні переваги галузей та підприємств, що співпрацювали з третіми країнами конкурували з імпортом ЄС, через додаткові витрати на адаптацію.

Водночас мегарегіональні угоди прискорюють регіоналізацію виробничих мереж. Ця тенденція має особливе значення для повоєнної відбудови України, підкреслюючи важливість інтеграції українських виробників у європейські ланцюжки створення вартості на засадах ніаршорингу.

Таким чином, мегарегіоналізм – стратегічний зсув у бік більш широких, комплексних угод, які зачіпають численні економічні аспекти, включаючи торгівлю, інвестиції, екологічні стандарти та цифрову економіку, і охоплюють

великі географічні регіони та об'єднують інтереси різних економічних полюсів.

Європейський Союз є абсолютним лідером за кількістю укладених інтеграційних угод у світі. ЄС, будучи прихильником багатосторонньої системи в рамках СОТ, стикається з дилемою: як поєднувати свої мегарегіональні амбіції з необхідністю підтримки багатостороннього торговельного порядку. Двосторонні та регіональні угоди ЄС, хоча і сприяють лібералізації торгівлі, можуть створювати складнощі для країн, які не беруть участі в таких угодах, і послаблювати стимули для багатосторонніх переговорів.

ЄС має глибокі та багатовимірні торговельно-економічні відносини з кількома регіональними блоками, серед яких найбільші — MERCOSUR, ASEAN та NAFTA / USMCA. Кожен із цих відіграє важливу роль у глобальній економічній стратегії ЄС, а їхнє значення для Брюсселя — як з точки зору торгівлі, так і інвестицій — зростає на тлі зміни глобальної економічної конфігурації. На тлі відомих складностей між країнами NAFTA найбільш просунулися відносини з країнами Південноамериканського інтеграційного блоку. Угода між Європейським Союзом і MERCOSUR підсумувала складні переговори. Що тривали понад 20 років.

Угоди про зону вільної торгівлі з такими великими економіками, як Японія, Канада, Індія, Республіка Корея та Мексика, технічно, з точки зору ЄС, вважаються двосторонніми угодами, але де-факто є мегарегіональними, оскільки утворюють паритет між декількома впливовим економічними важковаговиками.

В умовах зростання протекціонізму та посилення економічної конкуренції з боку Китаю та США, ЄС прагне позиціонувати себе як глобального захисника відкритих ринків та справедливої торгівлі. Одним із пріоритетів є укладення угод з економіками, які поділяють цінності сталого розвитку та багатостороннього підходу. У цьому контексті особливого значення набуває ініціатива «Зеленої угоди», що передбачає інтеграцію

кліматичних та екологічних стандартів у торговельні угоди ЄС, розвиток якої, однак, зустрічає труднощі на тлі політичних хвиль у США.

Мегарегіональні угоди ЄС спрямовані на досягнення кількох ключових цілей: поглиблення економічної інтеграції з партнерами, просування високих стандартів в галузі екології та праці, а також зміцнення правил і норм багатосторонньої торговельної системи.

На тлі поглиблення глобального економічного та політичного розколу мегарегіональні угоди ЄС стикаються з низкою викликів. Перш за все, внутрішня координація та узгодження інтересів усіх держав – членів ЄС є складним завданням, враховуючи відмінності в економічних та політичних пріоритетах. У цьому контексті ЄС необхідно вибудовувати гнучкі стратегії, що враховують можливість ескалації торговельних суперечок і необхідність адаптації до нових економічних реалій, включаючи перехід до більш екологічно стійких моделей розвитку.

Воєнні дії прискорили мегарегіональну переорієнтацію України, спровокувавши «вимушену регіоналізацію» українських торгових і виробничих мереж:

- енергетична інтеграція як синхронізація з Європейською континентальною енергосистемою у 2022 році;
- транспортні коридори "Дороги солідарності", що замінюють морські шляхи Чорного моря;
- промислова адаптація як інтеграція в ланцюги постачань оборони та відбудови ЄС;
- реконфігурація ланцюгів створення вартості.

Зупинимося на проблемних аспектах.

1. Успіх мегарегіональних ініціатив значною мірою залежить від інституційної узгодженості. Як продемонстровано тривалістю процесу вступу України до ЄС, мегарегіональна інтеграція вимагає широкої гармонізації регулювання. Це створює значні проблеми впровадження, але також стимулює інституційну модернізацію.

2. Мегарегіональні угоди генерують переможців і переможених, ускладнюючи внутрішню ратифікацію та впровадження. Дослідження українських економістів описали довоєнну значну секторальну варіацію впливу Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі, при цьому експорт сільськогосподарської продукції отримував непропорційну вигоду, тоді як деякі виробничі сектори стикалися з посиленою конкуренцією.

Ці розподільні ефекти підживлюють політичний опір, який може підривати згуртованість мегарегіону, особливо в періоди економічного стресу.

Спрогнозуємо майбутні траєкторії та стратегічні наслідки прогресуючого мегарегіоналізму.

1. Глобальна система еволюціонує до конкуруючих мегарегіональних блоків. Як зазначає М. Вітт [9, с. 1071], поява окремих американських, європейських і китайських блоків є «мультиполярним мегарегіоналізмом», який відрізняється як від біполярних поділів холодної війни, так і від глобалізації після холодної війни. Для України це створює як можливості (поглиблена інтеграція в ЄС), так і виклики (суперечності конкуруючих технологічних стандартів і торгових правил).

2. Цифрові та зелені виміри Угод наступного покоління все більше включають цифрові та «зелені» положення сталого розвитку. Акт ЄС про цифрові ринки та Механізм коригування вуглецевих кордонів є тим, що А. Бредфорд [10, с. 318] називає «регуляторним мегарегіоналізмом», який виходить за межі традиційних кордонів членства. Вирівнювання України з цими рамками суттєво вплине на її конкурентну позицію на європейських ринках.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Мегарегіональне співробітництво є прагматичною адаптацією до сучасного тиску деглобалізації, створюючи проміжні структури управління між національним суверенітетом і глобальною інтеграцією. Український досвід демонструє як можливості, так і виклики мегарегіональної інтеграції в період геополітичної трансформації.

Еволюція мегарегіональних рамок значно вплине на глобальне економічне управління, потенційно створюючи світовий порядок регіональних домовленостей, що перетинаються.

Для України стратегічне залучення до європейських мегарегіональних структур пропонує шлях до повоєнного відновлення, економічної модернізації та безпеки, але вимагає ретельного управління наслідками розподілу та потенціалом реалізації. У міру того, як тенденції деглобалізації зберігаються, мегарегіональне співробітництво, ймовірно, залишатиметься центральною рисою міжнародної економічної архітектури, представляючи як відповідь на фрагментацію, так і потенційний буфер проти її найбільш руйнівних наслідків.

Література

1. Baldwin R. The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization. Harvard University Press. 2016. 330 p.
2. Rodrik D. The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy. New York and London: W.W. Norton; 2011. 368 p.
3. Petri P. A., Plummer M. G. Economic Implications of the Regional Comprehensive Economic Partnership for Asia and the Pacific. East Asian Economic Review. 2021. Vol. 25(3). Pp. 233–272. URL: https://www.researchgate.net/publication/354964725_The_Economics_of_Conflict_and_Cooperation_in_the_Asia-Pacific_RCEP_CPTPP_and_the_US-China_Trade_War (дата звернення: 10.04.2026).
4. Гавриленко Н., Широкий Г. Угода про регіональне всеохоплююче економічне партнерство: нове джерело економічного зростання в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2021. 7 с. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/uhoda-pro-rehionalne-vseokhoplyuyuche-ekonomichne-partnerstvo> (дата звернення: 10.04.2026).

5. Дейнеко Д. О. Актуальний стан та перспективи економічного співробітництва між Україною та АСЕАН, державами-членами АСЕАН [Current state and prospects of economic cooperation between Ukraine and ASEAN, ASEAN Member States]. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2023 № 61. С. 118–124. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/24.pdf> (дата звернення: 10.04.2026).

6. Куш О. ЄС дивиться на південь, дразнить Китай, підрізає США і створює ризики для України. Дзеркало тижня. 2026. 1 квітня. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/jes-divitsja-na-pivden-drazhnyt-kitaj-pidrizaje-ssha-i-stvorjuje-riziki-dlja-ukrajini.html> (дата звернення: 10.04.2026).

7. Савченко М., Кулявець Г., Квасницька О. Тенденції розвитку торговельно-економічних відносин України з країнами НАФТА. Економічний вісник. 2022. №3. С. 33–39. URL: https://ev.nmu.org.ua/index.php/en/archive?arh_article=1442/ (дата звернення: 10.04.2026).

8. Mega-regional Trade Agreements Game-Changers or Costly Distractions for the World Trading System? World Economic Forum. 2014. URL: https://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_TradeFDI_MegaRegionalTradeAgreements_Report_2014.pdf (дата звернення: 10.04.2026).

9. Witt M. A. De-Globalization: Theories, Predictions, and Opportunities for International Business Research. Journal of International Business Studies. 2019. Vol. 50, pp. 1053–1077. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41267-019-00219-7> (дата звернення: 10.04.2026).

10. Bradford A. The Brussels Effect: How the European Union Rule the World. New York: Oxford University Press USA, 2020. 424 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=mZXHDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 10.04.2026).

References

1. Baldwin, R. (2016), *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*, University Press, Harvard, USA.
2. Rodrik, D. (2011), *The Globalization Paradox: Democracy and the Future of the World Economy*, W.W. Norton; New York, USA.
3. Petri, P. A. Plummer, M. G. (2021), “Economic Implications of the Regional Comprehensive Economic Partnership for Asia and the Pacific”, *East Asian Economic Review*, vol. 25(3), pp. 233–272, available at: https://www.researchgate.net/publication/354964725_The_Economics_of_Conflict_and_Cooperation_in_the_Asia-Pacific_RCEP_CPTPP_and_the_US-China_Trade_War (Accessed 15 April 2026).
4. Havrylenko, H. and Shyrokyi, H. (2021), Uhoda pro rehionalne vseokhopliuiuche ekonomichne partnerstvo: nove dzherelo ekonomichnoho zrostannia v Aziatsko-Tykhookeanskomu rehioni [Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement: a new source of economic growth in the Asia-Pacific region], National Institute of Strategic Studies, Kyiv, Ukraine, available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/uhoda-pro-rehionalne-vseokhoplyuyuche-ekonomichne-partnerstvo> (Accessed 15 April 2026).
5. Deineko, D. O. (2023), “Current state and prospects of economic cooperation between Ukraine and ASEAN, ASEAN Member States”. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia*, [Online], vol. 61. pp. 118–124, available at: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc61/24.pdf> (Accessed 15 April 2026).
6. Kushch, O. (2026), “The EU looks south, teases China, undercuts the US and creates risks for Ukraine”, *Dzerkalo tyzhnia*, 1 April, [Online], available at: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/jes-divitsja-na-pivden-drazhnyt-kitaj-pidrizajessha-i-stvorjuje-riziki-dlja-ukrajini.html> (Accessed 15 April 2026).
7. Savchenko M., Kuliavets H. and Kvasnytska O. (2022) “Development trends of trade and economic relations between Ukraine and NAFTA countries”, *Ekonomichnyi visnyk*, [Online], vol. 3, pp. 33–39, available at:

https://ev.nmu.org.ua/index.php/en/archive?arh_article=1442/ (Accessed 15 April 2026).

8. World Economic Forum (2014), “Mega-regional Trade Agreements Game-Changers or Costly Distractions for the World Trading System?”, [Online], Available at: https://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_TradeFDI_MegaRegionalTradeAgreements_Report_2014.pdf (Accessed 15 April 2026).

9. Witt, M. A. (2019), “De-Globalization: Theories, Predictions, and Opportunities for International Business Research”, *Journal of International Business Studies*, vol. 50, pp. 1053–1077, available at: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41267-019-00219-7> (Accessed 15 April 2026).

10. Bradford, A. (2020), *The Brussels Effect: How the European Union Rule the World*, Oxford University Press, New York, USA,. available at: <https://books.google.com.ua/books?id=mZXHDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> (Accessed 15 April 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 15.04.26

Прорецензовано / Revised: 21.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26